Perkasa 3 tirta važiuojamojoje Lydos gatvės dalyje, į Š nuo Lydos gatvės sklypo 7 ir į R nuo perkasos 1. Ji 4x1,5 m dydžio, ilgosiomis kraštinėmis orientuota R–V kryptimi, bendro 6 m^2 ploto. Tirta iki projektinio 1,6–1,8 m gylio (4 pav.). Vietos paviršius nežymiai nuolaidėja P kryptimi, dengtas trinkelėmis. Po jomis glūdėjo 10 cm storio smėlio paklotas, po kuriuo fiksuotas apie 20 cm storio smulkaus žvyro sluoksnis. Giliau perkasos Š dalyje iki projektinio gylio slūgsojo juodos spalvos piltinės kilmės grunto horizontas, kuriame 1,3 m gylyje atidengtas R–V kryptimi orientuotas vandentiekio vamzdis. Piečiau fiksuotas užpiltas smėliu 60 cm pločio nuotekynės trasos tranšėjos perkasimas. Perkasos P dalyje fiksuotas perkasimas, suformuotas anksčiau vykdytų žvalgomųjų tyrimų metu, kasant šurfą 1. Likusioje perkasos dalyje iki 0,8–1,5 m gylio slūgsojo kultūrinio sluoksnio horizontai, suformuoti XX a. II pusėje. Giliau, 0,8–1,5 m gylyje fiksuotas juodas gruntas, plonėjantis Š kryptimi, datuojamas XVIII–XIX a. ir sietinas su tiriamame sklype stovėjusio XVIII a. datuojamo pastato gyvavimo laikotarpiu. Jame taip pat rasta 14 buitinės keramikos fragmentų. Įžemis perkasoje nepasiektas.

Tyrimų metu iš viso aptikti 44 radiniai, datuojami XVII–XIX a. Didžiąją jų dalį (42 vienetai) sudaro buitinės keramikos fragmentai. Likę 2 – koklių fragmentai.

Lydos St. 7

In 2018, KVP conducted an investigation on the plot at Lydos St. 7. The first stage saw the excavation of one test pit (a total of 2 m^2) down to sterile soil, the second three trenches (a total of 18 m^2). A cultural layer with three horizons was recorded. The first horizon ran down to a depth of 60 cm and dates to the 20th–21st centuries. Below it lay an approximately 1 m thick cultural layer horizon dating to the 18th–19th centuries, the period when the 18th-century building discovered during an earlier investigation stood on the excavated plot. The bottom part of the cultural layer, which lay at a depth of 1.7–2.3 m, formed prior to the construction of the 18th-century building and should be connected with the initial period of the plot's development, i.e. the 16th–18th centuries (Fig. 1).

Cobblestone paving preliminarily dating to the 18th century and connected to the period the 18th-century house stood on the plot was discovered at a depth of 1.6 m in Test Pit 1 during the investigation. A 1.7 x 1.5 x 0.9 m masonry wall fragment preliminarily dated to the 18th–19th centuries was unearthed in the N part of Trench 2 (Figs. 3, 4). Sterile soil, i.e. fine yellow sand, was reached only in Test Pit 1 and in Trench 1 at a depth of 2.2–2.3 m. 44 fragments of local structural ceramics and household pottery dating to the 17th–19th centuries were discovered during the investigation (Fig. 2)

Stanislav Rutkovski

Maironio gatvė 19

KVP ties Maironio g. 19 pastatu vykdė detaliuosius tyrimus – iki projektinio 3 m gylio ištyrė 45 m^2 dydžio plotą. Maironio g. 19 pastate ir Maironio gatvės važiuojamosios dalies esančiame įvažiavime į kiemus buvo vykdomi naujos vandentiekio kameros statybos darbai. Nors ji suprojektuota iš dalies senosios kameros vietoje, tačiau 2018 m. pavasarį vykdant žvalgymus (M. Jurgauskaitė) šioje vietoje fiksuotas vertingas kultūrinis sluoksnis, dėl kurio vandentiekio kameros įrengimo darbai laikinai sustabdyti, kol bus atlikti detalieji tyrimai.

Pradedant formuoti 9x5,2–5,5 m dydžio tyrimų plotą, pirmiausia mechanizuotai paša-

linti archeologiškai nevertingi kultūriniai sluoksniai. Didžiojoje perkasos dalyje fiksuota vandentiekio vamzdžio tranšėja, kuri buvo iki 5 m pločio ir nefiksuota tik apie 1 m pločio ruože palei V pjūvį bei R pjūvyje. Tranšėjos dugnas palei P pjūvį pasiektas apie 2,5 m gylyje. Perkasos R dalyje fiksuoti vėlyvi archeologiškai nevertingi sluoksniai buvo iki 1,5 m storio. Tai pilko piltinio grunto sluoksniai su pavienėmis griuvenomis ir XIX–XX a. radiniais. Nuo 1,5–1,7 m gylio tirtas tamsiai pilkos spalvos sunykusios medienos ir pilko grunto sluoksnis. Jis buvo 30–50 cm storio ir tirtas visame plote išskyrus P dalį, kur sunaikintas tiesiant vandentiekį. Sluoksnyje rasta XVII a. viduriui – XVIII a. būdingų radinių. Žemiau nuo H_{abs} 95,50–96,00 m altitudės tirtas XVI–XVII a. vidurio kultūrinis horizontas. Viršutinėje horizonto dalyje slūgsojo iki 60 cm storio pilko grunto su sutrūnijusia mediena sluoksnis. Jau šiame sluoksnyje pradėjo dengtis medinių konstrukcijų liekanos, viršutinė jų dalis nuardyta klojant vandentiekį. Nuo H_{abs} 95,30–95,80 m altitudės glūdėjo iki 50 cm storio tamsiai pilko grunto su angliukais, smulkiomis plytų nuolaužomis ir molio lęšiais sluoksnis. Žemiau slūgsojo suplautinės kilmės sluoksniai: pilkas suplautas drėgnas smėlis ir tamsiai pilkas gruntas su angliukais ir sunykusia mediena. Šie sluoksniai tirti iki projektinio 3 m gylio – H_{abs} 95,00–95,25 m altitudės. Siekiant nustatyti, kokio storio šie sluoksniai ir kokiame gylyje yra įžemis, penkiose vietose iškasti pagilinimai. Pagilinimų vietose apie 40 cm gylyje, ties H_{abs} 94,60–94,80 m altitude pasiektas įžemis – smulkus rudas žvyras arba smėlis.

Kaip jau minėta, tyrimų metu atidengtos medinių konstrukcijų liekanos (1 pav.), kurios pagal aplinkoje rastus daiktus datuojamos XVI a. pabaiga – XVII a. viduriu. Dalis jų sunaikinta XX a. II pusėje tiesiant vandentiekį. Tyrimų metu iš viso atidengtos 44 rąstų (R1–40) ir 11 lentų (L1–11) liekanos. Didžioji jų dalis

1 pav. Atidengtos medienos liekanos iš viršaus. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 1. The unearthed remains of wood, as seen from above.

aiškių struktūrų nesudarė. 2,6 m gylyje ties H_{abs} 95,50 m altitude atidengta ūkinė *duobė 3* (2 pav.), kurios kraštai buvo sutvirtinti mediena. Pati duobė buvo 1,85x1,3 m dydžio, ilgosiomis kraštinėmis orientuota PR–ŠV kryptimi ir tęsėsi už V pjūvio. Lentos buvusios 3–4 cm storio ir 20 cm pločio, kampuose sutvirtintos keturkampiais 15x15 ir 15x10 cm dydžio rąsteliais. Jos vietoje įsigilinta iki 3,6 m nuo žemės paviršiaus, tačiau nei įžemis, nei duobės dugnas nepasiektas. Duobės užpildą sudarė humusingas juodas gruntas su XVI–XVII radiniais.

Kitų atidengtų lentų paskirtis visiškai neaiški – jos nesudarė jokių konstrukcijų. Likusių 40 rąstų paskirtis taip pat neaiški, tačiau galima įžvelgti keletą konstrukcijų. 14 rąstų buvo horizontalioje padėtyje. R26–29 buvo vienoje linijoje, o jiems lygiagretūs R31–32. Jie vietomis dėti vienas ant kito, atrodo, jungėsi tarpusavyje. Tašyti, 20x15–20x20 cm dydžio. Likę rąstai buvo nuaštrintais galais, sukalti, dažniausiai netašyti. Skersmuo įvairavo nuo 10 iki 40 cm, tačiau dažniausiai 20–25 cm. Didžioji jų dalis struktūrų nesudarė. R1, 13, 16–18 ir 20 buvo sukalti vienoje linijoje, kuri ėjo palei horizontalius R26–29, R12, 14–15 taip pat buvo vienoje linijoje, ėjusioje palei horizontalius R31–32. Neabejotinai visi šie rąstai sudarė vieną konstrukciją, tačiau jos paskirtis neaiški. Iš kartografinių duomenų žinoma, jog šioje vietoje XIX a. buvo medinis tiltas per Vilnią, kuris galėjo būti eksploatuojamas ir ankstyvesniu laikotarpiu, todėl labiausiai tikėtina, jog aptikti rąstai yra buvusio tilto arba kitų upės krante buvusių konstrukcijų liekanos.

Baigus tyrimus iš rąstų R2, 5, 7, 9–12, 14, 21, 33, 37 buvo paimti mėginiai dendrochronologiniam datavimui atlikti. Datuoti rąstai R2, 7, 9–11, 14, 33, 37. Visų jų nukirtimo laikotarpis datuotas 1544 m. žiema – 1554 m. vasara. Datuoti rąstai suskirstyti į 3 grupes pagal nukirtimo laiką: 1544 m. žiema – 1546 m. vasara (rąstai R2, 10, 14, 33, 37); 1550 m. ruduo – 1551 m. pavasaris (rąstas R11); 1553 m. vasara – 1554 m. vasara (rąstai R7, 9). Suskirsčius rąstus pagal šias grupes, struktūros neišryškėjo, tačiau patikslintas medinių struktūrų datavimas – jos įrengtos XVI a. viduryje, o pagal aplinkoje rastus daiktus nustatyta, jog naudotos apie 100 metų, iki XVII a. vidurio.

2 pav. Lentomis sutvirtinta duobė. P. Vutkino nuotr.
Fig. 2. A pit reinforced with planks.

Maironio St. 19

During the 2018 investigation, a 45 m^2 area was excavated down to a planned depth of 3 m at the site of the building and a future water service line chamber at Maironio St. 19. The investigation recorded a 3.2–3.6 m thick cultural layer, which consisted of an upper layer, up to 2 m thick, of a worthless 19th–20th-century horizon atop a mid-17th–18th-century layer, which ran down to a depth of 2.2–2.5 m. The bottom cultural layer horizon, based on the finds, dates to the 16th–17th centuries. Wooden constructions (Figs. 1, 2), which do not form any clear structures, emerged at a depth of 2.2–2.5 m; 19th-century plans of the city of Vilnius

depict a wooden bridge at this site. It is, therefore, thought that the discovered remains could be part of an earlier bridge or other former structures on the bank of the Vilnia. The dendrochronological dating of eight logs showed that all the trees were cut down between the winter of 1544 and the summer of 1554. Therefore the construction of the structure dates to the mid-16th century and it was probably used until the mid-17th century.

Stanislav Rutkovski, Andrius Šležas

Tyrimai Aukštaičių gatvėje 2 ir Paupio gatvėje 50

2018–2019 m. buvo tęsiami 2017 m. pradėti tyrimai Vilniuje, Aukštaičių–Paupio gatvių kvartale, Aukštaičių g. 2 ir Paupio g. 50 sklypuose. Nuo 2017 m. minėtame kvartale vykdyti žvalgymai gatvių rekonstrukcijos, inžinerinių tinklų įrengimo bei griaunamų gamyklinės paskirties pastatų vietose. Taip pat vyko žvalgomieji tyrimai prieš naujų tinklų įrengimą bei gyvenamųjų namų statybas. Bendrai ištirtas apie 32 tūkst. m^2 plotas (L. Kvizikevičius). 2017–2018 m. Paupio g. 50 ir Aukštaičių g. 19 sklypuose atlikus žvalgomuosius tyrimus nustatyta, kad archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis yra susiformavęs iki buvusios upės vagos, Paupio g. 50 sklypo P dalyje. Šioje vietoje atidengti XVIII a. pabaiga datuojami mūrai, fiksuoti su jais siejami kultūrinio sluoksnio horizontai. Š bei centrinėje sklypo dalyse žvalgant fiksuoti piltinės kilmės grunto horizontai, suformuoti užpilant buvusią upės vagą bei vykdant industrinio rajono statybos darbus XX a.

Paplaujos (dabar Paupio) teritorija užima didelį plotą, ji išsidėsčiusi į P nuo Vilnios krantų. V jos dalis prasideda nuo Tymo kvartalo ir tęsiasi R kryptimi maždaug iki dabartinio tilto per Vilnią (Drujos gatvė). Kairysis Vilnios krantas buvo ne toks status kaip dešinysis, tad prie jo buvo patogu gyventi. Upės vanduo buvo naudojamas vandens malūnų, apie kurių egzistavimą žinoma nuo XVI a. Tuo pačiu metu buvo kasamos dirbtinės upės vagos – kanalai. Vienas – prie Karališkojo malūno, antras prie Vyskupų, o trečias – prie Vaivados (Oginskių) malūnų. Vadinamajame Fiurstenhofo Vilniaus miesto plane toliau į R žymimas dar vienas malūnas (Tyzenhauzo). XVIII a. viduryje Antano Tyzenhauzo iniciatyva pradėti naujų kanalų įrengimo darbai, kartu plėtota ir kelių infrastruktūra, statyti nauji statiniai. Ankstyviausi malūno ir smuklės vaizdai, užfiksuoti Vilhelmo Zacharčiko nuotraukose, datuojami 1866–1867 m. (1 pav.). A. Tyzenhauzo statyta smuklė buvo vieno aukšto. Prie pagrindinio įėjimo iš dabartinės Paupio gatvės buvo prieangis su 4 kolonomis. Išskirtinis pastato architektūrinis bruožas – kampai nuo Paupio gatvės pusės buvo „nusklembti“.

Aukštaičių g. 2 sklypo aplinkoje, važiuojamojoje kelio dalyje vykdyti žvalgymai lietaus nuotekų tinklų įrengimo vietoje nuo Paupio g. 16 pastato PV kampo link Vilnios upės, Aukštaičių g. 2 sklypo ŠV dalyje. Žvalgyta viena apie 50 m ilgio, iki 4 m pločio tranšėja, kasta virš esamų inžinerinių tinklų. Fiksuoti supiltinės kilmės maišyti tamsiai pilko grunto su žvyro priemaišomis sluoksniai, suformuoti įrengiant inžinerinius tinklus (vandentiekio, lietaus nuotekų ir pan.). Ties Paupio–Aukštaičių g. sankirta nuslinkus piltinės kilmės pjūviams, apie 2,7–3 m gylyje atsidengė iki 20 cm storio tamsiai pilko grunto sluoksnis, preliminariai datuojamas XVIII a. Jame rasta pavienių buitinės keramikos fragmentų, puodynės pakraštėlių. Bendras žvalgytas plotas Aukštaičių g. 2 aplinkoje siekė apie 200 m^2. Įžemis vietomis pasiektas apie 3 m